

חלק מפולין, אך היתה זו נדבת משפחה שמוצאה מקהילה זו ובעת ההיא כבר התגוררה באלטונה שבצפון גרמניה.⁴

יש מי שתהה מפני מה לא נפוץ מנהג זה במזרח אירופה: "הרי היא כולה נוסח אשכנז, הדרך בעבודת השם שפשטה והתקבלה אצל היהודים בכל מקום באירופה? הלא יהדות מזרח אירופה בעצם המשיכה את ההנהגה של יהודי גרמניה שפרחה בתקופת הראשונים? מסתבר שלא כל המנהגים, ההליכות והסדרים נקלטו אצלנו, ואולי נשכחו מאתנו רבים מהם במהלך הדורות. אחד מהם הוא מנהג יהודי גרמניה במשך כחמש מאות שנים של הווימפלים האהובים, שנמצאו למאות בבתי המדרש, הקלויזים ובתי הכנסת שלהם. מנהג זה לא היה ידוע אצלנו".⁵

ברם, כפי הנראה לפני גזירות ת"ח ות"ט, אשר שינו את מהלך חייהם של יהודי פולין וליטא, נהגו גם בני פולין ליטול חיתול של ברית מילה לצורך מפת ספר תורה. בספרו של רבי מאיר משברשין, 'צוק העתים' (קראקא ת"י), הסוקר את מהלך הגזירות הללו, מסופר כיצד הפורעים הקוזקים "עטפו רגליהם בספרים וגוילין, וקשרום ברצועות של תפלין, ויהלכו בהן במדינה ובגבולין, וקצוצי התפלין השליכו לתלין, ובמפות בהן עולליהם נגללין, ומטפחות קדש וגם וילין, כולן הוציאו מקדושתן לחולין".⁶

אותן מפות של עוללים, הן מן הסתם ווימפלים, שכן הן נזכרות בנשימה אחת עם 'מטפחות קדש' ושאר חפצים של קדושה, ולבסוף נאמר על כולם כאחד שהפורעים הוציאו מקדושתם לחולין. חיתולים רגילים אין בהם קדושה, ועל כן הדעת נוטה שמדובר כאן בחיתולים שהוקדשו למפה של ספר תורה: ווימפלים. לאחר הגזירות הנוראות הללו, ההשחתה המונית של כלי הקודש והדלות המעיקה שירדה על שרידי קהילות פולין, התבטל כנראה מנהג הקדשת חיתולי התינוק לספר תורה, אם כי נראה שאף לאחר מכן עדיין היו מקרים בהם הוקדשו מפות לספר תורה ואף רקמו עליהן כפי שהיה מקובל לרקום על הווימפל, כדברי רבי פנחס זליג אויערבך מקראקא בעל 'הלכה ברורה' (תע"ה-), שהעיד "שדרך שמרקמין אותיות על המפה".⁷

בדורות המאוחרים נודעו בקהילות מזרח אירופאיות רק אנשים בודדים שנהגו להקדיש את החיתול שהשתמשו בו לברית מילה לצורך מפה.⁸

⁴ ר"י וויטסקאווער, אגדת פרחים, אלטאנא תר"מ, עמ' 241.

⁵ מ"י בערנשטיין, נישט דערברענטע שייטן, בוענאס-אייירעס תשט"ז, עמ' 319.

⁶ צוק העתים, מהד' ח"י גורלאנד, לקורות הגזירות על ישראל, שנה שלישית, קראקא תר"ן, עמ' 10.

⁷ הלכה ברורה, ווילהרמשדורף תע"ז, ס"י קמ"ז ס"ק ב'.

⁸ במזרח אירופה לא היתה זו תופעה מצויה בדורות האחרונים, ויש לתקן את האמור אצל U.

Kaploun, The Synagogue, Jerusalem 1973, p. 103